

## ***Sabanchiyeva și alții împotriva Rusiei - 38450/05***

Hotărârea din 6.06.2013 (Secția I)

### **Art. 8**

#### **Art. 8 § 1**

##### **Respectarea vieții de familie**

##### **Respectarea vieții private**

Restituirea corpurilor unor teroriști pentru înmormântarea lor interzisă prin lege:  
*încălcare*

### **Art. 3**

#### **Tratament inuman**

Condiții de păstrare a corpurilor unor apropiați ai reclamanților : *neîncălcare*

*În fapt* – La 13 octombrie 2005, dimineața devreme, forțele de ordine ale orașului Naltchik au fost atacate de insurgenți înarmați. Lupta s-a prelungit până a doua zi și s-a soldat cu pierderea vieții a peste o sută de persoane, în cea mai mare parte din rândurile asediatorilor. Reclamanții sunt rudele apropiate ale câtorva dintre decedați.

Ca urmare a participării la identificarea defuncților, reclamanții se plâng de condițiile îngrozitoare în care erau conservate cadavrele (îngrămădite, nude și într-o stare de descompunere din cauza lipsei unei congelări adecvate). În temeiul legislației adoptate în Rusia după luarea de ostatici de la Teatrul Doubrovka din Moscova, în octombrie 2002, cadavrele teroriștilor nu sunt predate rudelor lor și locul înhumării acestora nu este comunicat. În aprilie 2006, după stabilirea faptului că insurgenții au participat la atac, ancheta penală a încetat ca urmare a decesului suspectilor. În iunie 2006, în aplicarea deciziei de a nu preda corpurile persoanelor decedate către familie, s-a procedat la incinerarea a 95 de cadavre a unor prezumtivi teroriști. O parte din reclamanți au atacat legislația cu privire la înhumarea teroriștilor la Curtea Constituțională. În iunie 2007, aceasta a concluzionat că măsura în chestiune era justificată pe motiv că înmormântarea teroriștilor putea fi folosită ca propagandă în favoarea ideilor teroriștilor și ar putea răni familiile victimelor, ceea ce ar putea provoca o agravare a tensiunilor interetnice și religioase. Înalta instanță a decis că textele contestate erau conforme cu Constituția dar în același timp, a considerat că era interzis autorităților să înhumeze cadavre fără autorizația unei instanțe.

*În drept* – Art. 3: Condițiile de conservare a corpurilor rudelor reclamanților au putut constitui cauza unei suferințe pentru aceștia din urmă. În această privință, Guvernul a admis că, timp de patru zile de la atac, afluența de corpuri ale victimelor a depășit capacitățile instalațiilor disponibile și că, și în aceste condiții, cadavrele fuseseră stivuite în vagoane frigorifice. Cu toate acestea, respectivele disfuncționalități au cauzat probleme logistice ca urmare a evenimentelor din octombrie 2005 și a numeroaselor victime. Nu există nicio intenție deliberată de a aplica reclamanților un tratament inuman sau o suferință psihică. În plus,

suferința morală resimțită de persoanele în cauză nu este diferită de cea a oricărei persoane care și-a pierdut o rudă într-o situație asemănătoare.

*Concluzie:* neîncălcare (unanimitate).

Art. 8: Dreptul rus garantează în principiu, o restituire promptă a corpului unei persoane decedate către rudele acestuia care doresc să organizeze înmormântarea acestuia după stabilirea cauzelor decesului. Refuzul autorităților de a restitui cadavrul din speță constituie o excepție de la această normă generală. În plus, este fără dubiu că această dispoziție i-a împiedicat pe reclamânți să organizeze înmormântarea rudelor lor sau să participe la aceasta și să cunoască unde se găsește locul mormântului pentru a se putea deplasa în acel loc. Rezultă că refuzul autorităților de a restitui familiilor corpurile rudelor lor a adus atingere dreptului la respectarea vieții private și de familie a reclamânților (cu excepția unei reclamante care locuia de câteva luni cu una dintre victime fără să fie căsătorită cu aceasta și căreia i-a fost încălcat doar dreptul la viața privată).

Refuzul autorităților de a restitui cadavrele avea bază legală în dreptul intern – Legea privind reprimarea terorismului și Decretul din 2003 pentru reglementarea condițiilor de înhumare a corpurilor teroriștilor. Această decizie urmărea un scop legitim, și anume prevenirea tulburărilor pe care partizanii sau oponenții insurgenților le-ar fi putut crea în timpul funeraliilor și protejarea sentimentelor rudelor victimelor terorismului, precum și preocuparea de a reduce la minim impactul psihologic al terorismului asupra populației.

Curtea este conștientă de dificultățile grave pe care le creează terorismul și violența statelor. Totuși, este dificil de acceptat că obiectivele legitime invocate de Guvern pot constitui o justificare valabilă pentru a le refuza reclamânților orice fel de participare la ceremoniile funerare și orice posibilitate de a-și prezenta un ultim omagiu defuncților. Interdicția absolută de a dezvălui locul mormintelor rupe definitiv orice raport între reclamânți și rămășițele rudelor lor decedate. În plus, decizia autorităților de a nu restitui corpurile nu se întemeia pe examinarea fiecărui caz în parte și autoritățile nu au ținut cont de situația individuală a fiecărui defunct și a membrilor de familie, toate aceste întrebări nefiind relevante în privința legii. Refuzul autorităților a dobândit un caracter sistematic potrivit datoriei lor de a veghea ca orice ingerință în dreptul la respectarea vieții private și de familie să fie justificată și proporțională față de circumstanțele proprii fiecărui caz. În lipsa unei examinări individuale din partea autorităților a fiecărei cereri a reclamânților, decizia acestora pare a fi avut efectul principal de a-i sancționa pe aceștia din urmă imputându-le responsabilitatea actelor teroriste comise de rudele lor decedate. În consecință, statul pârât a depășit orice marjă de apreciere acceptabilă în materie.

*Concluzie:* încălcare (cinci voturi la două).

Art. 13 coroborat cu art. 8: Curtea constată că refuzul autorităților de a restitui corpurile persoanelor decedate către familiile acestora nu ar putea face obiectul unui control jurisdicțional efectiv. Deși decizia pronunțată în 2007 de Curtea Constituțională a ameliorat situația reclamânților, controlul desfășurat de instanțele ruse se putea efectua doar cu privire la legalitatea formală a acestui tip de măsuri și nu cu privire la necesitatea lor. Prin urmare, reclamânții nu au dispus de garanțiile procedurale suficiente împotriva arbitrarului în ceea ce privește legislația aplicabilă. Aceștia nu au avut nici măcar posibilitatea de a contesta deciziile în litigiu de vreme ce autoritățile au refuzat să le furnizeze copii ale deciziilor în cauză și instanțele ruse au putut exercita asupra acestora doar un control limitat.

*Concluzie:* încălcare (cinci voturi la două).

Curtea a concluzionat în unanimitate neîncălcarea art. 14 coroborat cu art. 8, precum și neîncălcarea art. 38 § 1.

Art. 41: simpla constatare a încălcării este suficientă în ceea ce privește prejudiciul moral suferit de reclamant.

(A se vedea și *Maskhadova și alții împotriva Rusiei*, 6 iunie 2013)

© Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului  
Redactat de grefă, prezentul rezumat nu obligă Curtea.